GuyAI
מבית GOOL בגרויות

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף תשפ"ו, 2026
מספר השאלון: 1215
קובץ: תשובות סופיות

תנ"ך

שאלון 1215 (מסלול גמיש)

הוראות לנבחן

תוכנית הבגרויות הגמישה
הוראות (כפי שהודפסו)
א. משך הבחינה: שעה וחצי.
ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – (1×40) – 40 נקודות
פרק שני – (1×40) – 40 נקודות
פרק שלישי – (1×20) – 20 נקודות
סך הכול – 100 נקודות
ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום. מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.
ד. הוראות מיוחדות: (1) אין להעתיק את השאלה; יש לכתוב את מספרה בלבד. (2) יש להתרכז בנושא. יש לשים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.
הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.
יש לכתוב במחברת הבחינה בלבד. יש לרשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה. כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.
השאלות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.
בהצלחה!

כללי המענה במועד זה (חורף תשפ"ו): חוזר הפיקוח על הוראת התנ"ך בחינוך הממלכתי "תכנית הבגרויות הגמישה תשפ"ו" (27.08.25) קובע בסעיף 2.א.4 שחוקי המענה לבחינה החיצונית מובאים בנספח. בנספח 1 ("בחינה חיצונית – מתווה חדש", "מבנה הבחינה אפשרות ב'", שפרקו הראשון הוא סיפור התהוות האומה; עמ' 25–26 בחוזר) נקבע: בפרק הראשון – לענות על אחת מן השאלות 1–2, ובה על כל הסעיפים (א – 12, ב – 14, ג – 14 נקודות); בפרק השני (נושא בחירה, שאלות 3–7) – לענות על כל הסעיפים בשאלה (א – 12, ב – 14, ג – 14 נקודות); בפרק השלישי (קטע להבנה ולניתוח, 20 נקודות) – לענות על סעיף א חובה ועל אחד מן הסעיפים ב–ד. כללים אלה זהים להוראות המודפסות בשאלון, מלבד חלוקת הנקודות בקטע להבנה ולניתוח: בחוזר – 10 נקודות לסעיף א ו־10 נקודות לסעיף הנבחר; בשאלון – 12 נקודות לסעיף א ו־8 נקודות לסעיף הנבחר (חלוקה של 12 ו־8 מופיעה בחוזר במבנה אפשרות א'). מסמך התובנות של הפיקוח לחורף תשפ"ו (04.03.26) מציין שבחינות המועד היו "בסימן המיקוד בפרקי הלימוד ובחוקי המענה לתקופת הקורונה ותקופת המלחמה", ואינו מפרט כללי מענה אחרים לשאלון זה. הניקוד בפתרונות כאן הוא הניקוד המודפס בשאלון.

הערה לפתרונות: בפסוקים המצוטטים השם המפורש נכתב בצורת ה' (גם עם אותיות שימוש: וַה', לַה', בַּה'), כמו בשאלון. מספור הפסוקים בשמות כ' הוא המספור שבשאלון (פסוק י"ב – "כַּבֵּד", פסוק י"ג – "לֹא תִרְצָח" עד "עֵד שָׁקֶר", פסוק י"ד – "לֹא תַחְמֹד"), והוא זהה למספור בנוסח המצוטט.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – התהוות האומה

שאלה 1

א(1). שתיים מתוך: 'לא יהיה לך אלהים אחרים על פני' (בלעדיות); איסור פסל ועבודתו 'כי אנכי ה' אלהיך אל קנא' (קנאה כמו בברית נישואין – אין מקום לאחר); 'אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך' (הנאמנות נשענת על הגאולה).

א(2). שקר: אסור להישבע בשם ה' שבועת שקר – להשתמש בשמו כדי לאמת דבר כוזב. (או חינם: אסור להזכיר את שם ה' בשבועה מיותרת, ללא צורך – זלזול בקדושתו.)

ב(1). מי שמכבד את הוריו – שנתנו לו חיים והם הדור הקודם – זוכה ל'יאריכון ימיך': חיים ארוכים. כיבוד מקור החיים מתוגמל בהארכת החיים (והישיבה על האדמה שה' נותן, כפי שההורים נתנו).

ב(2). 'לא תנאף' – שומר על נאמנות בין בני הזוג, על האמון ועל יציבות התא המשפחתי (וגם על ודאות ההורות). (או 'לא תחמד... אשת רעך', או השבת – 'אתה ובנך ובתך'.)

ג(1). התפיסה החדשה: המצוות שבין אדם לחברו חשובות באותה מידה כמו המצוות שבין אדם למקום. הבסיס: לא התוכן (שהיה ידוע גם מחוץ לישראל) אלא עצם הכללתן בעשרת הדיברות – ההצהרה החגיגית שבפתח כריתת הברית – לצד המצוות כלפי האל.

ג(2). רצח אינו רק עבירה חברתית/פלילית אלא חטא כלפי אלוהים והפרת הברית – חמור כמו עבודה זרה; השמירה על חיי האדם היא חובה דתית מרכזית.

שאלה 2

א. מחויבות לאבות – 'אל הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב' (א); הגנה – 'ושלחתי לפניך מלאך וגרשתי את הכנעני...' (ב); ריחוק – 'כי לא אעלה בקרבך... פן אכלך בדרך' (ג).

ב(1). בפרק ג' הזהב הוא מתנת ה' – ה' נותן חן לעם בעיני מצרים והם יוצאים עם 'כלי כסף וכלי זהב' על בניהם ובנותיהם. בפרק ל"ב אותו זהב, מאוזני הנשים, הבנים והבנות, משמש לעשיית עגל, שאליו מייחסים את יציאת מצרים: 'אלה אלהיך ישראל אשר העלוך'. מתנת ה' הופכת לכלי לבגידה בו.

ב(2). העם מתאבל ומסיר מעצמו את העדיים – ביוזמתו ('ולא שתו איש עדיו עליו') ולאחר מכן לפי הציווי ('ויתנצלו... את עדים'). אותם תכשיטים ששימשו לעגל מוסרים: סימן לחרטה, להכרה בחטא ולחזרה לנאמנות לה'.

ג. אף שה' הודיע שלא יעלה בקרב העם, האוהל מחוץ למחנה משמר מקום מפגש בין אלוהים לאדם – כמו תיבה שמצילה בלב האבל. הוכחה: 'והיה כל מבקש ה' יצא אל אהל מועד' – כל אחד יכול לפנות אל ה'; או עמוד הענן היורד והעם המשתחווה; או 'ודבר ה' אל משה פנים אל פנים'.

פרק שני – נושאי הבחירה

שאלה 3

א(1). העם (העניים) מתלונן על מצוקה כלכלית שגרמו לו אחיהם העשירים: רעב למשפחות גדולות; משכון שדות, כרמים ובתים כדי לקנות דגן; הלוואות לתשלום מס המלך; ומכירת בנים ובנות לעבדות.

א(2). כי האשמים הם החורים והסגנים – ההנהגה – והם נושים 'איש באחיו': מלווים בנשך ובמשכון לאחיהם ומנצלים אותם. ניצול אחים בידי המנהיגים מצדיק תגובה חריפה ופומבית.

ב(1). הדרישה: להפסיק לנשות באחיהם ולוותר על החובות ('נעזבה נא את המשא הזה'). היבט חיובי – דוגמה אישית: 'וגם אני אחי ונערי נשים בהם כסף ודגן' – נחמיה כולל את עצמו ומוותר ראשון; וגם 'אנחנו קנינו את אחינו... כדי בנו'.

ב(2). השבעה לפני הכוהנים, מעשה סמלי של ניעור החוצן וקללה על מי שלא יקיים, וקבלה פומבית ('אמן'). הסיבה: הבטחה בעל פה אפשר להפר; שבועה דתית ופומבית מחייבת ויוצרת לחץ ציבורי.

ג. הפחות הקודמים הכבידו על העם, גבו לחם, יין וכסף ונעריהם שלטו בעם; נחמיה לא אכל 'לחם הפחה' ולא גבה. הסיבה: 'ואני לא עשיתי כן מפני יראת אלהים' (טו), ורצון לטובת העם ולזכות לפני אלוהים: 'זכרה לי אלהי לטובה כל אשר עשיתי על העם הזה' (יט).

שאלה 4

א. בעבר: 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה' – העם הלך אחרי ה' באמון ובאהבה למקום שאין בו מחיה; זה חסד הנעורים. בהווה: 'כי אהבתי זרים ואחריהם אלך' – אותה הליכה אחרי, ואותה אהבה, מופנות לאלים זרים: בגידה.

ב(1). פס' יג: ה' = 'מקור מים חיים' (נובע תמיד, בלי מאמץ); האלילים = 'בארות נשברים אשר לא יכלו המים' – חוצבים אותם בעמל, והם אינם מחזיקים מים: פתרון כוזב. (או פס' יח: 'לשתות מי שחור... מי נהר' – הסתמכות על מצרים ואשור, פתרון של עמים אחרים.)

ב(2). הסכנה: העם יהיה לבז ולעבד, ארצו תיחרב ועריו יישרפו; דווקא העמים שעליהם נשען (מצרים – נף ותחפנחס) יפגעו בו. רעתו היא שתייסר אותו – זה תוצאת עזיבת ה'.

ג(1). פרק ב': עובדים עץ ואבן ('אבי אתה'), מפנים להי עורף, אבל 'בעת רעתם יאמרו קומה והושיענו'. פרק ז': גונבים, רוצחים, נואפים, נשבעים לשקר ועובדים אלילים – ואז עומדים במקדש ואומרים 'נצלנו', כדי להמשיך בתועבות.

ג(2). בפרק ב' החטא הוא עבודה זרה ופנייה נצלנית להי בעת צרה, והנביא רק לועג ('ואיה אלהיך... יקומו אם יושיעוך'). בפרק ז' נוספות עבירות מוסר (גניבה, רצח, ניאוף, שבועת שקר), והמקדש עצמו מנוצל כמחסה לפושעים – 'המערת פרצים היה הבית הזה'; ה' מזהיר 'גם אנכי הנה ראיתי'.

שאלה 5

א(1). הפחד: מעוצמת האויב – 'סוס ורכב עם רב ממך'. המענה: הכוהן מעודד ('אל ירך לבבכם אל תיראו') ומבטיח שה' הולך עמהם 'להלחם לכם... להושיע אתכם' – הכוח המכריע הוא של ה' ולא מספר הלוחמים.

א(2). החשש: במצור ממושך הלוחמים ישחיתו את עצי הפרי סביב העיר. הפתרון: אסור לכרות עצי מאכל ('ממנו תאכל ואתו לא תכרת'); מותר לכרות רק עץ שאינו עץ מאכל לבניית המצור.

ב(1). בשלושת המקרים (בית, כרם, אישה) אדם השקיע ועוד לא נהנה; 'ואיש אחר' יהנה אם ימות. החזרה מבליטה את העוול – שאחד יעמול ואחר יקצור – ולכן החוק פוטר אותם: יחס הוגן ותשומת לב לנסיבות של כל אדם בחלוקת נטל המלחמה.

ב(2). עמדה: כן – הפטור לירא ורך הלבב נועד 'ולא ימס את לבב אחיו כלבבו': הוא מגן על הלוחמים האחרים ועל הכלל, ואינו מעמיס על אדם חובה שאינו מסוגל לשאת. (אפשר גם: לא – הנטל מוטל רק על האמיצים.)

ג(1). החוק פותח במצב של מלחמה – 'כי תקרב אל עיר להלחם עליה' – ומיד מורה לעשות את ההפך: 'וקראת אליה לשלום'. ההנחה היא מלחמה, וההוראה היא ניסיון לשלום.

ג(2). אם העיר נענית לשלום ופותחת שעריה – תושביה חיים ונעשים למס ועבדים. אם אינה משלימה ונלחמת – מצור, ואחרי הכיבוש מכים רק את הזכרים, ואילו נשים, טף ובהמה נשארים בחיים כשלל. (כך בערים הרחוקות.)

שאלה 6

א(1). דוגמה אחת מתוך: 'נוטה שמים כיריעה' (ב) – פורש את השמים כיריעת אוהל; 'השם עבים רכובו המהלך על כנפי רוח' (ג) – העננים מרכבתו והרוח נושאת אותו; 'עשה מלאכיו רוחות משרתיו אש להט' (ד) – הרוחות והאש הם שליחיו.

א(2). פס' ה: ה' ייסד את הארץ על בסיס יציב – 'בל תמוט עולם ועד' – יציבות פיזית. פס' לה: המשורר מבקש 'יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם' – הרשע הוא הגורם היחיד שמערער את ההרמוניה, והסרתו תשלים את השלום (שלום מוסרי).

ב(1). הירח והשמש קובעים זמנים קבועים; בלילה יוצאות חיות היער והכפירים לטרף, ועם הזריחה הן חוזרות למעונותיהן – ואז האדם יוצא לעבודתו עד הערב. חלוקת הזמנים מונעת מפגש בין הטורפים לאדם: הסדר מבטיח שלום.

ב(2). במזמור הים אינו אויב אלא חלק מן הבריאה, מלא חיים, ואניות שטות בו; הלווייתן אינו מפלצת מורדת אלא יצור שה' יצר 'לשחק בו' – כמו צעצוע. כך המזמור שולל את המיתוס: אין לאל יריבים, הכול נברא 'בחכמה'.

ג(1). השורש ש־ב־ע ('תשבע הארץ', 'ישבעו עצי ה'', 'ישבעון טוב'). הוא מלמד שה' דואג לספק לכל ברואיו – לארץ, לצמחים ולבעלי החיים – שפע עד שובע: יחס של נדיבות והשגחה.

ג(2). עמדה: לא דומה – בפסוקים כט, לב ה' מבהיל, ממית ('תסתר פניך יבהלון... יגועון') ומרעיד את הארץ ('ויעשנו'); זה יחס של עוצמה ואימה, ולא של השבעה. (אפשר גם: דומה – גם המוות הוא חלק מסדר שה' מנהל ומיד אחריו 'תשלח רוחך יבראון'.)

שאלה 7

א(1). שתיים מתוך: (1) מפעלים ועמל – 'הגדלתי מעשי' – בנה בתים, נטע כרמים, גנות ופרדסים, ברכות מים (השקעות מניבות); (2) מעמדו כמלך – 'וסגלת מלכים והמדינות' (מסים ואוצרות מן המדינות); (3) חוכמתו – 'אף חכמתי עמדה לי'.

א(2). כי כשהתבונן בכל מעשיו ועמלו הגיע למסקנה 'הכל הבל ורעות רוח ואין יתרון תחת השמש' – העושר חולף ואינו נותן משמעות או רווח של ממש.

ב(1). אופטימית: יש יתרון לחוכמה על הסכלות 'כיתרון האור מן החשך' – החכם רואה את דרכו. פסימית: 'מקרה אחד יקרה את כלם' – החכם והכסיל מתים שניהם ונשכחים, ולכן היתרון אינו נשאר.

ב(2). 'ושנאתי את החיים' – שנאת החיים מנוגדת לתפיסה המקראית של החיים כמתנה וכברכה; 'כי רע עלי המעשה שנעשה תחת השמש כי הכל הבל' – קביעה שהעולם רע והכול הבל, בניגוד ל'וירא אלהים... והנה טוב מאד'. דברים כאלה נשמעים ככפירה בטוב הבריאה.

ג(1). קהלת: מן העמל והטרדה המתמידים שאינם מביאים רווח – 'כל ימיו מכאבים וכעס ענינו גם בלילה לא שכב לבו'. בן ארי: משבר רגשי אישי – לב שבור מאהבה שאבדה ('הלב שלי נשבר / מאחת שכל כך אהבתי').

ג(2). קהלת: הנחמה היא ליהנות מן ההווה – 'אין טוב באדם שיאכל ושתה והראה את נפשו טוב בעמלו', וזו מתנה 'מיד האלהים'. בן ארי: דווקא העובדה ש'בסוף הכול חולף' מנחמת – גם הכאב חולף, כמו לבו השבור שהחלים, ולכן 'אז ממה את כבר פוחדת'.

פרק שלישי – קטע להבנה ולניתוח

שאלה 8

א(1). שיקל מעליהם את העבודה הקשה והעול הכבד (המסים ועבודת המלך) שהטיל עליהם שלמה – ואז יעבדו אותו.

א(2). הוא לא משיב מיד אלא מבקש שלושה ימים ('לכו עד שלשה ימים ושובו אלי') כדי לשקול – ואז מתייעץ עם הזקנים.

ב. עצת הזקנים: להיות 'עבד לעם' ולדבר טובות. תועלת: נאמנות העם 'כל הימים'. סכנה: להיראות חלש, לאבד הכנסות וסמכות, ולעודד דרישות נוספות. (או עצת הילדים: להחמיר. תועלת: הפגנת כוח והרתעה ושמירה על ההכנסות. סכנה: מרד ואובדן הממלכה.)

ג. סיבה אנושית: רחבעם עונה לעם 'קשה' ועוזב את עצת הזקנים, והעם מורד ('מה לנו חלק בדוד'). סיבה אלוהית: 'כי היתה סבה מעם ה' למען הקים את דברו... ביד אחיה השילני' – הגשמת הנבואה לקרוע את הממלכה (יא, לא).

ד(1). 'מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל' – דחייה מפורשת של בית דוד, ו'וילך ישראל לאהליו'. (או פס' יז: רחבעם מלך רק על בני ישראל היושבים בערי יהודה.)

ד(2). שלח דווקא את אדורם 'אשר על המס' – סמל העול שנגדו מרדו – ולכן העם רגם אותו; פעולה מתגרה במקום פיוס.

כל הבגרויות בתנ"ך עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/tanach